

Către: Comisia Parlamentară Economie, Buget și Finanțe

Copie: Ministerul Energiei

Nr. 76/25-EC din 26 mai 2025

Ref: consultări publice proiectul de lege cu privire la energia electrică (nr. 132 din 16.04.2025)

Stimată Comisie,

Asociația Businessului European (EBA Moldova) se adresează în contextul consultărilor publice asupra proiectului de lege cu privire la energia electrică (nr. 132 din 16.04.2025), și urmare a examinării proiectului Vă comunică, suplimentar la DP EBA Nr. 133/24-EC din 11 octombrie 2024, propunerile și anumite clarificări ce urmează a fi operate.

Cu referire la proiectul noii Legi privind energia electrică, vă adresăm să considerați o serie de propuneri conceptuale formulate în baza experienței acumulate de membrii Asociației, inclusiv în raport cu cadrul legislativ și practicile din statele membre ale Uniunii Europene.

1. Extinderea drepturilor speciale de utilizare a terenurilor (servituți legale) și asupra producătorilor de energie electrică

Propunem revizuirea și completarea Capitolului XI din proiectul de lege, prin extinderea drepturilor speciale de utilizare a terenurilor și asupra tuturor obiectivelor de infrastructură energetică, nu doar celor gestionate de operatorii de sistem. Această modificare este esențială pentru a permite construirea și operarea eficientă a instalațiilor de producere a energiei electrice, în special a celor din surse regenerabile, cum sunt centralele eoliene.

În prezent, atât proiectul de lege, cât și Legea nr. 107/2016, consacră drepturi speciale în favoarea operatorilor de sistem privind accesul la terenuri și proprietăți ale terților în scopul construirii, exploatării, întreținerii, reabilitării și modernizării rețelelor electrice. Considerăm necesară extinderea acestor drepturi și asupra producătorilor de energie electrică, având în vedere provocările specifice legate de finanțarea, amplasarea și operarea proiectelor energetice de amploare.

Această abordare este deja reflectată în legislația mai multor state europene. Spre exemplu, în România, Legea nr. 123/2012 a energiei electrice și a gazelor naturale prevede instituirea de drepturi de uz și servituți legale în favoarea titularilor de autorizații și licențe, pentru toate lucrările necesare construirii, accesului și exploatării instalațiilor energetice (art.12).

A se vedea <https://legislatie.just.ro/public/detaliidocument/139677>

Instituirea acestor servituți legale este esențială pentru reducerea riscurilor asumate de investitori și finanțatori în cadrul proiectelor complexe. Lipsa unor astfel de prevederi poate duce la blocarea proiectelor de mare anvergură — cum este cazul centralelor electrice — prin acțiuni de rea-credință din partea unor terți.

Subliniem că propunerea nu vizează limitarea dreptului de proprietate, ci instituirea unor servituți de trecere și survol, necesare din punct de vedere tehnic și economic pentru construcția, operarea și finanțarea proiectelor energetice. Desigur, orice intervenție asupra dreptului de proprietate trebuie realizată cu respectarea principiului despăgubirii drepte și prealabile, principiu pe care dezvoltatorii din domeniul energiei regenerabile îl susțin pe deplin.

2. Necesitatea revizuirii Capitolului VI privind accesul la rețeaua electrică pentru garantarea unui cadru echitabil, transparent și predictibil

Ne exprimăm susținerea pentru intenția de a combate practicile speculative în domeniul avizelor de racordare și de a încuraja o utilizare eficientă și responsabilă a capacității rețelelor electrice. Cu toate acestea, subliniem necesitatea ca măsurile propuse să nu compromită principiile de echitate, transparență și dezvoltare sustenabilă a sectorului energetic.

Reglementările incluse în Capitolul VI al proiectului, deși bine-intenționate, pot produce efecte contrare scopului urmărit, în lipsa unei abordări echilibrate. Introducerea garanțiilor financiare substanțiale, în mod retroactiv sau fără corelare cu noile mecanisme de racordare, riscă să afecteze grav viabilitatea financiară a proiectelor, în special a celor de dimensiuni medii și mari, promovate de investitori străini și locali. Considerăm că astfel de măsuri, dacă sunt aplicate în mod disproporționat față de riscurile reale ale sistemului, devin o barieră artificială în calea dezvoltării de noi capacități de producere a energiei electrice.

Totodată, observăm că proiectul prevede o serie de noi mecanisme de racordare – de la contracte în condiții flexibile, până la alocarea prin licitații a punctelor de racordare și posibilitatea introducerii unor limitări operaționale. În acest context, aplicarea cumulativă a garanțiilor financiare fără o reformare clară a cadrului de racordare generează incertitudine și impredictibilitate, accentuând problemele existente fără a le rezolva în mod structural.

Având în vedere cele expuse, **propunem revizuirea integrală a prevederilor referitoare la racordarea noilor capacități de producție și stocare**, astfel încât:

- să se asigure un echilibru între protejarea sistemului și stimularea investițiilor;
- să fie eliminate prevederile cu caracter retroactiv care pot compromite proiecte în curs de dezvoltare;
- să se alinieze cerințele financiare cu practicile europene și realitățile economice locale, astfel încât să nu fie descurajată participarea investitorilor serioși;
- să se mențină un cadru nediscriminatoriu și competitiv, care să garanteze accesul tuturor utilizatorilor de sistem în condiții egale și transparente.

Considerăm că dezvoltarea infrastructurii energetice nu poate avea loc în absența unui cadru legal coerent și predictibil, iar racordarea la rețea reprezintă un element esențial în realizarea investițiilor în producția de energie, mai ales în contextul necesității tranziției energetice și atingerii obiectivelor de decarbonizare.

Mulțumim anticipat pentru considerare și rămânem la dispoziția Dvs., exprimând deschiderea și disponibilitatea comunității de afaceri de a oferi suportul și expertiza necesară în vederea ajustării cadrului legal pentru realizarea unei dezvoltări sustenabile în termen lung.

Anexă: Aviz EBA Moldova la proiectul de lege cu privire la energia electrică – 4 file

Cu deosebit respect,

Mariana RUFA,
Director Executiv
Asociația Businessului European

Ex: eugen.cozmulici@eba.md

Tel: 079188919

Anexă: Aviz EBA Moldova la proiectul de lege cu privire la energia electrică

Redactia existentă	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării/argumentarea	Redacția propusă
Articolul 2. Noțiuni principale 5) agregare – activitate desfășurată de o persoană fizică sau juridică care combină sarcinile electrice ale mai multor consumatori sau energia electrică produsă la mai multe centrale electrice în vederea vânzării, a cumpărării sau a licitării pe orice piață de energie electrică;	Agregator este considerat ca participant a pieței energiei electrice. Activitatea dată conform noilor propuneri din Legea 107 urmează a fi licențiată. Un participant a pieței urmează să treacă mai multe etape de înregistrare la Operator de Sistem, să primească cod EIC, să achite garanții financiare și alte - aceste etape o persoană fizică nu le poate îndeplini, din aceste considerente în calitate de agregator poate fi numai o persoana juridică	Articolul 2. Noțiuni principale 5) agregare – activitate desfășurată de o persoană juridică care combină sarcinile electrice ale mai multor consumatori sau energia electrică produsă la mai multe centrale electrice în vederea vânzării, a cumpărării sau a licitării pe orice piață de energie electrică;
Articolul 2. Noțiuni principale 147) trader – persoană fizică sau juridică care cumpără și vinde energie electrică pe piețele angro de energie electrică, exclusiv pentru revânzare;	Trader este considerat ca participant a pieței energiei electrice. Activitatea dată conform noilor propuneri din Legea 107 urmează a fi licențiată. Un participant al pieței urmează să treacă mai multe etape de înregistrare la Operator de Sistem, să primească cod EIC, să achite garanții financiare și alte - aceste etape o persoană fizică nu le poate îndeplini, din aceste considerente în calitate de trader poate fi numai o persoana juridică	Articolul 2. Noțiuni principale 147) trader – persoană juridică care cumpără și vinde energie electrică pe piețele angro de energie electrică, exclusiv pentru revânzare;
Articolul 18. Tipuri de licențe în sectorul electroenergetic. Principii generale de licențiere (2) Pentru activitatea de producere a energiei electrice licența se eliberează producătorului care are o centrală electrică cu o putere instalată de 5 MW și mai mare, sau centrale electrice cu puterea instalată cumulată de 5 MW și mai mare sau o centrală electrică integrată cu o	Odată ce se introduce Articolul 18 în redacția propusă, se propune să fi introdus și un articol nou Articolul 149. Dispoziții finale (4) g) va revizui și ajusta, în termen de 1 lună de la intrarea în vigoare a prezentei legi, metodologia de calculare valoarea plăților regulatorii care urmează a fi achitate de către posesorii de licență de producator de energie electrică din sursele regenerabile.	Articolul 18. Tipuri de licențe în sectorul electroenergetic. Principii generale de licențiere (2) Pentru activitatea de producere a energiei electrice licența se eliberează producătorului care are o centrală electrică cu o putere instalată de 5 MW și mai mare, sau centrale electrice cu puterea instalată cumulată de 5 MW și mai mare sau o centrală electrică integrată cu o instalație de stocare a energiei care, împreună, au o putere de injecție de 5 MW și mai mare.

instalație de stocare a energiei care, împreună, au o putere de injecție de 5 MW și mai mare.		
Articolul 20. Condițiile și procedura de obținere a licențelor (8) Administratorul întreprinderii care solicită licență pentru activitățile prevăzute la alin. (2)-(7) trebuie să corespundă următoarelor criterii: a) să aibă studii superioare;	Având ca baza prevederile Legii cu privire la antreprenariat, Guvernul are obligația de a asigura un cadru normativ care să protejeze libertatea economică și să faciliteze inițiativa privată. Impunerea prevederilor cum ar fi faptul că pentru situații când un investitor care deține centralele electrice cu puterea acumulată mai mare de 5MW este necesar să fie primită licența și în același timp administratorul acestor întreprinderi trebuie să aibă studii superioare, este calificată ca o restricție fără a avea o justificare din perspectiva interesului public și/sau a securității naționale și crează o barieră birocratică pentru facilitarea accesului pe piață și dezvoltarea ei. Toți antreprenorii, indiferent de gen, rasă, religie, origine etnică sau dizabilități, precum și orice alt criteriu discriminatoriu au dreptul la acces egal la resursele și oportunitățile economice, în vederea susținerii unui mediu de afaceri incluziv și echitabil	Articolul 20. Condițiile și procedura de obținere a licențelor (8) Administratorul întreprinderii care solicită licență pentru activitățile prevăzute la alin. (2)-(7) trebuie să corespundă următoarelor criterii: a) să aibă studii superioare sau medii de specialitate;
Articolul 82. Principii generale (1) Întreprinderile electroenergetice sunt libere să intre pe piețele de energie electrică și să iasă de pe acestea, cu condiția respectării prevederilor prezentei legi și ale actelor normative de reglementare aprobate de Agenție. Întreprinderile electroenergetice, precum și alte persoane fizice sau juridice, individual sau prin agregare, au dreptul să	Un participant a pieței urmează să treacă mai multe etape de înregistrare la Operator de Sistem, să primească cod EIC, să achite garanții financiare și alte - aceste etape o persoană fizică nu le poate îndeplini aceste condiții.	Articolul 82. Principii generale (1) Întreprinderile electroenergetice sunt libere să intre pe piețele de energie electrică și să iasă de pe acestea, cu condiția respectării prevederilor prezentei legi și ale actelor normative de reglementare aprobate de Agenție. Întreprinderile electroenergetice, precum și alte persoane juridice, individual sau prin agregare, au dreptul să participe pe piețele de energie

participe pe piețele de energie electrică pentru a vinde sau a procura energie electrică.		electrică pentru a vinde sau a procura energie electrică.
Articolul 90 (9) În mod excepțional, Agenția poate acorda derogări de la responsabilitatea pentru echilibrare numai în ceea ce privește: b) centralele electrice care utilizează surse regenerabile de energie cu puterea instalată mai mică de 400 kW;	Toți participanții pieței sunt responsabile pentru dezechilibre pe care le generează. La ziua de azi când avem deja exemple când dezechilibrele provocate de către participanții pieței provoacă dezechilibre la nivel de sistem, aspectul dat este și mai important când în țară nu avem nici entități omologate de echilibrare, nici piața de echilibrare. Introducerea inițiativei date crează condiții neechitabile între producători, cât și incertitudini în piața energiei electrice modificând principiile de funcționare	Articolul 90 (9) În mod excepțional, Agenția poate acorda derogări de la responsabilitatea pentru echilibrare numai în ceea ce privește: b) centralele electrice care utilizează surse regenerabile de energie cu puterea instalată mai mică de 200 kW cu condiția că centrala nu este înregistrată în calitate de participan a pieței;
Art.142(2) "<i>Agenția examinează disputele, inclusiv cele transfrontaliere privind refuzul operatorului sistemului de transport de a acorda acces la rețeaua electrică de transport</i>".	O dispută este transfrontalieră în una din situațiile: a) apare dintre o persoană juridică străină și una din Republica Moldova cu privire la executarea sau neexecutarea unei obligații legale sau contractuale pe teritoriul Republicii Moldova; sau b) apare dintre o persoană juridică străină și una din Republica Moldova cu privire la executarea sau neexecutarea unei obligații legale sau contractuale pe teritoriul altui stat. În ambele situații există elementul de extraneitate a raportului juridic. În redacția actuală, norma respectivă ar oferi Agenției competența de a examina pretenții cu privire la accesul la rețeaua electrică de transport pe teritoriul altui stat, înaintate de o persoană fizică/juridică din Republica Moldova. Art.2 para 90 și 123 nu specifică jurisdicția teritorială a operatorului de sistem sau a rețelei electrice. În mod evident, Agenția nu poate examina astfel de pretenții deoarece, prin definiție, o autoritate publică din Republica Moldova nu poate exercita	Pentru a evita o anomalie juridică propunem de a reformula art.142(2) în: "<i>Agenția examinează disputele privind refuzul operatorului sistemului de transport de a acorda acces la rețeaua electrică de transport</i>" sau, dacă se insistă specificarea faptului că și persoanele străine pot înainta pretenții împotriva OST-ului din Moldova (Moldelectrica) propunem următoarea formulă "<i>Agenția examinează disputele privind refuzul operatorului sistemului de transport de a acorda acces la rețeaua electrică, inclusiv și cele apărute între operatorul sistemului de transport și persoanele fizice sau juridice cu naționalitate străină</i>". (conform normelor conflictuale criteriul de determinare a naționalității este: pentru persoane fizice (art.2586(1) Cod Civil) - cetățenia; pentru persoane juridice - legea statului pe al

	jurisdicție în al stat, excepție fiind situațiile reglementate de Tratatul Internațional în materie.	cărui teritoriu este constituită - art.2594(1) Cod Civil).
Articolul 150. Dispoziții tranzitorii (2) Pentru centralele electrice puse în funcțiune după 1 ianuarie 2026, Articolul 74 alin. (2) lit. a) se aplică numai centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie și au o putere instalată mai mică de 200 kW.	Toți participanții pieței sunt responsabili pentru dezechilibre pe care le generează. La ziua de azi când avem deja exemple când dezechilibrele provocate de către participanții pieței provoacă dezechilibre în sistem. Aspect și mai important când în țară nu avem nici entități omologate de echilibrare cât și piața de echilibrare. Introducerea inițiativei date crează condiții neechitabile între producători, cât și incertitudini în piața energiei electrice modificând principiile de funcționare	De exclus
Se propune introducerea unui punct nou	Republica Moldova și-a asumat mai multe obiective în domeniul energiei regenerabile, cu scopul de a reduce dependența de importurile de energie și de a promova o mai mare sustenabilitate a sistemului energetic național. În același timp în noile modificări a Legii 107 se intenționează de a licența activitatea de producere a energiei de către investitorii care dețin centralele electrice cu puterea acumulată mai mare de 5MW. Aspectul dat introdus la etapa dată de dezvoltare a pieței, induce costuri suplimentare (0,25% din valoarea vânzărilor) care urmează a fi suportate de către producătorii de energie electrică din sursele regenerabile conform art.21 cât și alte aspecte de raportare trimestrială.	Articolul 149. Dispoziții finale (4) g) va revizui și ajusta, în termen de 1 lună de la intrarea în vigoare a prezentei legi, metodologia de calculare valoarea plăților regulatorii care urmează a fi achitate de către posesorii de licență de producător de energie electrică din sursele regenerabile.